

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN-2020-672

21.9.2020

Statens Pensjonskasse

Yrkesskade/yrkessykdom - Yrkesskadeforsikringsloven (YFL)

Selv mord begått av besetningsmedlem – PTSD – yfl. § 11 (1) bokstav a.

Forsikrede tjenestegjorde som skipssjef i forsvaret, da en vernepliktig på skipet ble erklært savnet. Skipet ble gjennomført og det ble funnet en mobiltelefon med et videoopptak som inneholdt en avskjedshilsen til familie og venner. Det ble samtidig funnet en tomhylse på akterdekk og det ble konkludert med at vedkommende hadde tatt sitt eget liv. Forsikrede har beskrevet at han umiddelbart etter hendelsen fikk en sterk psykisk reaksjon. Han var tilbake om bord på skipet fire uker etter hendelsen, men ble sykmeldt av skipslegen etter 12 dager om bord. Forsikrede oppsøkte senere psykoterapeut som konkluderte med PTSD. Saken gjaldt om forsikrede var utsatt for en arbeidsulykke etter det avdempede ulykkesbegrepet. Etter en konkret vurdering konkluderte nemnda med at de anførte skadehendelsene ikke var omfattet av det avdempede ulykkesbegrepet og selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede (f. 1960) tjenestegjorde som skipssjef på K. 5.5.18, da det like etter kl. 08.00 ble klart at en av de vernepliktige var savnet. Fartøyet ble gjennomført, men uten resultat. Det ble deretter oppdaget at det manglet en pistol og ammunisjon. På den savnedes arbeidsplass om bord på fartøyet ble det funnet en mobiltelefon med en gul lapp og en pin-kode. På mobilen lå det et videoopptak med en avskjedshilsen til venner og familie. Det ble også funnet en tomhylse på fartøyets akterdekk. Forsikrede og resten av besetningen konkluderte deretter med at savnede hadde begått selvmord.

I følge forsikrede fikk han umiddelbart etter hendelsen problemer med nattesøvn, mareritt og en sterk psykisk reaksjon. Han håpet problemene skulle avta etter 4 uker hjemme og kontaktet derfor ikke lege før han var om bord igjen på K. 12.6.18. Han opplevde da at hans psykiske problemer gikk sterkt utover hans arbeid, og ble derfor sykmeldt av skipslegen etter 12 dager om bord. Av notat fra skipslege L. 24.6.18 fremgår:

24/06/2018 (L.)

Har siden kjent hendelse ombord på fartøy vært plaget med sovevansker samt konsentrasjonsvansker. Sier han ikke føler seg skikket pr nå som skipssjef i bakgrunn av overnevnte. Er ennå preget etter hendelsen. Har en lengre samtale om dette. Angir ingen depresjon. MADRS 3-4.

Sykemeldes i 14 dager. Avtaler at han kontakter fastlege for videre oppfølging.

Forsikrede oppsøkte sin fastlege, dr. H. 6.7.18 og sykemeldingen ble forlenget 10.7.18, jf. legeerklæring fra dr. H. 8.5.19.

Av rapport fra psykoterapeut A. 7.10.18 fremgår at forsikrede startet behandling hos ham 12.9.18, og at han hadde vært til tre konsultasjoner etter dette og ville fortsette med dette ukentlig. Videre fremgår:

Despite an intellectual understanding that he has no actual or moral responsibility for this young mans tragic end, Mr. (L.) has become emotionally entangled in the trauma. It was clear from his symptomology that he is suffering from Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) as defined by the American Psychiatric Association in the Diagnostic and Scientific Manual, Fourth Edition (DSM4).

Specifically, and in terms of the sub-classifications for PTSD within DSM4, in my professional opinion Mr (L.) satisfies criterion:

A1., A2., B1., B2., B3., B4., C1., C2., C3., C4., C5., C6., C7., D2., D4., D5.

I would recommend that Mr (L.) continue treatment, especially one aimed at managing relief of trauma (such as EMDR).

Further explanation of this diagnosis and recommendations is available such it be needed.

Det er i tillegg fremlagt rapporter av 7.3.19 og 19.6.19 fra psykoterapeut A. Av sistnevnte rapport fremgår:

In the 9 months I have worked with Mr (L.) nothing has been exposed to suggest his current psychological illness is attributable to anything other the events of that single sad night in May 2018.

Av legeerklæring fra dr. H. 8.5.19 fremgår:

Han har vært sykemeldt siden 250618. Han har fått dato 210619 hvor rett til sykepenger utgår

(...)

Bakgrunn:

Han er kaptein på k.

Han opplevde suicid av mannskap 19år gammel gutt - skutt seg selv til havs 050518

Mannskapet ikke funnet etter omfattende leting

Han utviklet søvnvansker etter hendelsen

Forsøkte å arbeide men plaget av konsentrasjonsvansker, nedsatt korttidsminne

Han ble sykemeldt av skipslegen og sendt hjem fra tokt pga betraktet som sikkerhetsrisiko

Hendelsen gikk sterkt inn på ham

Han forteller at han ble kvalm med tanke på ansvaret han hadde

Uviklet akutt depressiv reaksjon etter den dramatiske hendelsen

Han ble sykemeldt av skipslege (L.) HPR 10006573

(...)

Konklusjon:

Det resymeres derfor at han er arbeidsufør på grunn av PTSD hvor prognosen for snarlig bedring er pessima.

Han har vært adekvat behandlet med legeoppfølging samt psykoterapi. Han er idag ikke arbeidsfør og tilfredsstillere kravene til AAP.

Selskapet avslo krav om erstatning med henvisning til at hendelsen ikke var å anse som en arbeidsulykke, jf. brev av 23.5.19.

Forsikrede fikk utstedt udyktighetserklæring 6.6.19.

Av legeerklæring fra dr. H. 11.6.19 fremgår:

Han har mottatt avslag på krav om yrkesskadeerstatning fra SPK datert 230519. (...)

I begrunnelsen for avslaget ser det ut til å ha oppstått en misforståelse der leteaksjonen etter liket av besetningsmedlemmet er oppgitt som den psykiske belastningen.

Det korrekte er at det funnet av den avdødes mobiltelefon med en 24 minutters avskjedstale som var den sjokkerte opplevelsen for ansvarshavende skipssjef:

Det var akkurat i dette øyeblikket hendelsen gikk opp for den ansvarlige.

En anbefaler derfor (L.) å anke avslaget bl.a. med begrunnelse i denne opplagte misforståelsen.

Forsikrede påklaget avslaget i brev av 19.6.19.

Selskapet opprettholdt avslaget i brev av 23.7.19.

Forsikrede innhentet ytterligere dokumentasjon og ba selskapet vurdere saken på ny, jf. brev av 14.8.19 og 29.8.19. Selskapet fastholdt sitt tidligere avslag i brev av 18.9.19.

Klage ble registrert hos Finansklagenemnda 11.12.19. I klagen ble det blant annet gitt følgende opplysninger om hendelsen 5.5.18:

Like etter kl 08.00 lørdag 5. mai 2018 ble det klart for besetningen om bord at en av de vernepliktige, en 19 år gammel gutt fra (H.), var savnet. Fartøyet ble gjennom søkt uten resultat og det ble oppdaget at det manglet en pistol og ammunisjon. Den savnede hadde i kraft av sin stilling tilgang til våpen og ammunisjon.

(...)

På den savnedes arbeidsplass om bord ble det så funnet en mobiltelefon med en lapp med pinkode nedskrevet. Mobiltelefonen ble åpnet og det fremsto umiddelbart fra denne et ca. 24 minutter videoopptak spilt inn av savnede ca. kl 03.00 natt til 5. mai 2018. Opptaket inneholdt en sammenhengende avskjedshilsen til familie og venner. Det ble samtidig funnet en tomhylse på akterdekk på fartøyet. Det ble etter dette klart at den savnede hadde begått selvmord ved å skyte seg selv på en slik måte at både han og våpenet falt i havet. Det ble igangsett en stor leteaksjon som på det meste besto av 24 store fiskefartøy, 2 fly og 1 helikopter.

I klagen ble det for øvrig opplyst at skaden er meldt som yrkesskade til Nav, men at endelig vedtak ikke forelå.

Sekretariatet vurderte saken 4.6.20 og ga selskapet medhold.

Forsikrede krevde nemndsbehandling 19.6.20 og la ved tjenesteuttalelse fra Forsvaret av 6.8.18. Av uttalelsen går det frem at forsikrede ble satt på en ekstrem prøve under hendelsen 5.5.18. Forsikrede hevder at dette viser at han ble utsatt for en ekstraordinær belastning som går langt utenfor de normale belastningene en skipssjef blir utsatt for i stillingen.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han ble utsatt for en arbeidsulykke 5.5.18. Forsikrede ble påført PTSD som følge av den aktuelle hendelsen. Skadehendelsen var konsentrert innenfor et tidsrom på et par timer og det anføres dokumentert årsakssammenheng mellom hendelser innenfor et slikt avgrenset tidsrom og skaden. Det kan ikke stilles noe særskilt krav om at det skal ha skjedd en ytre hendelse for at det skal anses å foreligge en avdempet ulykkeshendelse. Det kan være tilstrekkelig at arbeidstakeren har blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning, jf. Rt. 2005 s. 1757 og Rt. 2007 s. 882 (pallekjennelsen). Fra sistnevnte kan det videre utledes at det er av betydning om de skadevoldende hendelsene ligger utenfor arbeidstakerens normale arbeidsoppgaver, om det foreligger en vanskelig arbeidsstilling eller om det foreligger andre ugunstige omstendigheter. I samme kjennelse legges det vekt på om situasjonen var ekstraordinær. Det er klart at hendelsene forsikrede var utsatt for på ingen måte faller inn under det som var hans normale arbeidsoppgaver og det er liten tvil om at det forelå ugunstige omstendigheter. Det er heller ingen tvil om at situasjonen var ekstraordinær skadedagen for forsikrede. Særlig er dette tilfellet ettersom forsikrede var ansvarlig for besetningen om bord på fartøyet. Videre kan det slutes av Rt. 2013 s. 645 at relevante hendelser som skjer innenfor et døgn eller et arbeidsskift faller inn under ulykkesbegrepet. I denne saken fremgår det av uttalelsene fra forsikredes psykolog og behandler, at de skadevoldende hendelsene skjedde innenfor samme arbeidsdag, samt at hendelsen er egnet til å påføre skade og at hendelsene faktisk har påført forsikrede de aktuelle skadene. Før øvrig vises det til LG-2016-87496, TOSLO-2016-140780 og Trygderettens kjennelse av 21.10.05 og 6.7.01.

Selskapet har i det vesentlige anført at hendelsen 5.5.18 ikke er å anse som en arbeidsulykke. Forsikrede arbeidet som skipssjef på et av Forsvarets skip. Selv om en hendelse som den aktuelle ikke kan anses for å være vanlig, ligger det innenfor ansvarsområdet til en skipssjef på et forsvarsskip å håndtere situasjoner der personer blir savnet, faller over bord eller lignende. Selskapet er ikke enig i forsikredes anførsel om at det ikke er av betydning hvorvidt hendelsen var upåregnelig, og viser til rundskriv til folketrygdloven § 13-3, hvor det i tilknytning til det avdempede ulykkesbegrepet står at "(u)lykkesmomentet ligger da i den usedvanlige påkjenningen – dvs. en påkjenning som den skadelidte ikke er forberedt på eller ikke kan unngå". Det er opplyst i klagen at på det tidspunktet forsikrede ble klar over at en person og et våpen manglet måtte han forberede seg på flere mulige hendelsesforløp, herunder selvmord. Forsikrede hadde derfor tid til å forberede seg på den situasjonen at den vernepliktige hadde tatt sitt eget liv. Det kan ikke leses ut av LG-2016-87496 og TOSLO-2016-140780 at det å bli gjort kjent med at en dødsulykke eller et selvmord har funnet sted i seg selv er tilstrekkelig til at det foreligger en arbeidsulykke. For øvrig vises det til Trygderettens avgjørelser TRR-2004-868 og TRR-2004-868, hvor Trygderetten kom til at det ikke forelå en arbeidsulykke. I begge avgjørelsene ble det lagt vekt på at skadelidte hadde faglige forutsetninger for å håndtere slike situasjoner, og at listen for hva som er vanlig når det gjelder dødsfall må legges høyere enn for andre. Selskapet mener tilsvarende må gjelde for en skipssjef i Forsvaret. Det er for øvrig ikke opplyst om det var forsikrede eller hans nestkommanderende som åpnet den vernepliktiges mobiltelefon og fant den innspilte videoen, uten at det er avgjørende for selskapets syn. Selskapet har ikke tatt stilling til årsakssammenhengen mellom de aktuelle hendelsene og klagers psykiske plager, men bemerker at det i uttalelsene fra psykoterapeut A. ikke er gitt noen nærmere begrunnelse for at kriteriene for en PTSD-diagnose er oppfylt.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder spørsmål om forsikrede var utsatt for en arbeidsulykke 5.5.18 etter det avdempede ulykkesbegrepet i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a.

I følge yrkesskadeforsikringsloven (yfl.) § 11 første ledd bokstav a, skal yrkesskadeforsikringen dekke skade og sykdom forårsaket av en arbeidsulykke (yrkesskade). Det følger av lovens forarbeider at arbeidsulykkebegrepet skal forstås på samme måte som det tilsvarende begrepet i folketrygdloven (ftrl.) § 13-3 annet ledd, jf. Ot.prp. nr. 44 (1988-1989) s. 89. I denne bestemmelsen defineres dels et markert ulykkesbegrep og dels et avdempet ulykkesbegrep. Det markerte ulykkesbegrepet forutsetter en plutselig eller uventet ytre hending, mens det avdempede ulykkesbegrepet gjelder "en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommendes arbeid".

Det kreves likevel ikke en ytre hending "i tilfeller hvor arbeidstakeren på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning", jf. Rt. 2005 s. 1757 avsnitt 51. I slike tilfeller kan den vanskelige arbeidssituasjonen eller det forhold som har ført til den ekstraordinære påkjenning eller belastning, utgjøre et tilstrekkelig ulykkesmoment i seg selv, jf. avsnitt 51 i dommen.

I vurderingen av om en hendelse oppfyller kravene til en ulykkeshendelse er det klart at fysiske og psykiske skader er likestilt, jf. blant annet 2017-643 og 2020-399. Det avgjørende er om forsikrede hadde slik nærhet til og/eller tilknytning til skadehendelsen at det generelt er påregnelig med psykisk skade eller sykdom som reaksjon, dvs. om hendelsen har hatt skadeevne.

Forsikrede i saken arbeidet som skipssjef på et av Forsvarets skip da han så en avskjedsvideo på den vernepliktiges telefon, som sammen med funn av en tomhylse på akterdekket, gjorde det klart at den vernepliktige hadde tatt livet av seg. Før det ble klart at den vernepliktige hadde tatt livet

av seg, befant forsikrede seg imidlertid i en situasjon hvor en person om bord var savnet, og det manglet en pistol og ammunisjon. Det bemerkes at situasjonen er en annen enn i sak 2020-399, der den forsikrede var vitne til en dødsulykke.

Nemnda forstår at situasjonen om bord kan ha medført en psykisk påkjenning for forsikrede. Spørsmålet er om det generelt var påregnelig at forsikrede ville få en psykisk skade eller sykdom som følge av situasjonen. Etter en konkret vurdering kan ikke nemnda se at forsikrede har hatt tilstrekkelig nærhet eller tilknytning til den anførte skadehendelsen til at den hadde skadeevne. Nemnda kan videre ikke se at hendelsen innebar en alvorlig trussel mot forsikrede, som kan likestilles med en fysisk angrep. Nemnda finner at forsikrede ikke har sannsynliggjort at de anførte skadehendelsene, hver for seg eller samlet, er omfattet av det avdempede ulykkesbegrepet.

Det å håndtere situasjoner der personer blir savnet eller lignende faller etter nemndas syn innenfor ansvarsområdet til en skipssjef på et forsvarsskip. Det bemerkes at nemnda er enig med selskapet i at det har betydning i vurderingen av om hendelsen faller inn under det avdempede ulykkesbegrepet hvorvidt hendelsen var upåregnelig. Det følger av rundskrivet til folketrygdloven § 13-3 vedrørende det avdempede ulykkesbegrepet at "ulykkesmomentet ligger da i den usedvanlige påkjenningen – dvs. en påkjenning som den skadelidte ikke kan forberede seg på eller ikke kan unngå". På det tidspunktet forsikrede ble klar over at den vernepliktige og et våpen var borte måtte han forberede seg på ulike hendelsesforløp, blant annet selvmord. Han hadde etter dette tid til å forberede seg på den mulighet at den vernepliktige kunne ha tatt sitt eget liv.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Gro Farestvedt (selskapsrepresentant), Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).